

**DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
„KOMUNALNE USLUGE” - PODGORICA**

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU
„KOMUNALNE USLUGE” Podgorica

Broj 491711

Podgorica, 22.06 2022. god.

**IZVJEŠTAJ MENADŽMENTA
„KOMUNALNE USLUGE“ DOO PODGORICA
za 2021. godinu**

Podgorica, jun 2022. godine

Sadržaj:

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE.....	3
1.1. Istorijat razvoja “Komunalne usluge” d.o.o. Podgorica	3
1.2. Djelatnost Društva	4
1.3. Ostvarivanje javne funkcije	4
1.4. Misija i vizija Društva.....	7
1.5. Pravni status i organizaciona struktura Društva	7
2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA	10
2.1. Analiza finansijskog izvještaja Bilansa stanja za period 2020-2021. godine	11
2.2. Analiza finansijskog izvještaja Bilansa uspjeha za period 2020-2021. godine	14
2.3. Racio pokazatelji	17
2.3.1. Pokazatelji likvidnosti	18
2.3.2. Pokazatelji zaduženosti	19
2.3.3. Pokazatelji ekonomičnosti	21
2.3.4. Pokazatelji profitabilnosti	21
3. NAPLATA POTRAŽIVANJA	24
4. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE	25
5. DRUŠTVENO – KORPORATIVNA ODGOVORNOST	25
6. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ	26
7. ANALIZA BONITETA Z-SCORE MODEL	31
8. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA	32
9. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA	33
10. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM	33
11. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA	34
12. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA	35

„Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica je kao srednje pravno lice u obavezi da sastavi Izveštaj menadžmenta, shodno čl. 10 i 11 Zakona o računovodstvu (Sl.list Crne Gore, br. 145/21 od 31.12.2021. godine)

1. KRATAK OPIS POSLOVNIH AKTIVNOSTI I ORGANIZACIONE STRUKTURE

1.1. Istorijat razvoja “Komunalne usluge” d.o.o Podgorica

“Komunalne usluge” d.o.o. Podgorica je unazad kroz istoriju razvoja pretrpjelo veliki broj statusnih promjena i reorganizacija. Reorganizacijom i transformacijom Radne organizacije za komunalne stambene poslove stvorena su tri javna preduzeća:

- Javno komunalno preduzeće
- Javno preduzeće vodovod i kanalizacija
- Javno stambeno preduzeće

Odlukom SO Podgorica br. 01-030/03-14270 od 06.11.2003. godine, došlo je do podjele „Javnog komunalnog preduzeća“ - Podgorica, na četiri javna preduzeća, i to:

- JP „Čistoća“ Podgorica,
- JP „Zelenilo“ Podgorica,
- JP „Pogrebne usluge“ Podgorica i
- JP „Komunalne usluge“ Podgorica.

Navedena javna preduzeća su stekla svojstvo pravnog lica dana 01.06.2004. godine, a podjela obaveza i potraživanja između ovih preduzeća utvrđena je posebnim aktima.

Nadalje, Odlukom Skupštine Glavnog grada Podgorica, br. 01-030/06-9974 od 27.12.2006. godine, došlo je do promjene djelatnosti JP „Komunalne usluge“ Podgorica i osnivanja četiri jednočlana društva sa ograničenom odgovornošću, i to:

- DOO "Tržnice i pijace" Podgorica,
- DOO "Putevi" Podgorica,
- DOO "Deponija" Podgorica i
- DOO "Parking servis" Podgorica.

Navedena društva su stekla svojstvo pravnog lica 01.04.2007. godine, te obaveze i potraživanja iz poslovanja koje se odnosi na JP „Komunalne usluge“ Podgorica, ostaje u JP „Komunalne usluge“ Podgorica.

Usled zakonske obaveze reorganizacije javnih preduzeća (Zakon o unapređenju poslovnog ambijenta, „Sl.list CG“, br.40/10, izvršena je preregistracija Javnog preduzeća „Komunalne usluge“ Podgorica u Društvo sa ograničenom odgovornošću „Komunalne usluge“ – Podgorica.

„Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica se preregistrovalo u Centralnom registru privrednih subjekata Crne Gore dana 20. avgusta 2013. godine.

1.2. Djelatnost Društva

Društvu sa ograničenom odgovornošću „Komunalne usluge“ Podgorica Osnivač je povjerio obavljanje komunalnih djelatnosti (osnovne) koje imaju karakter djelatnosti od javnog interesa, i to:

- Postavljanje električnih instalacija (šifra 43.21):
  - održavanje javne rasvjete i
  - održavanje svjetlosne signalizacije.

Pored navedenih djelatnosti Društvo obavlja i djelatnosti koje nemaju karakter djelatnosti od javnog interesa, i to:

- 27.33 Proizvodnja opreme za povezivanje žica i kablova
- 27.40 Proizvodnja opreme za osvjjetljenje
- 27.11 Proizvodnja elektromotora, generatora i transformatora
- 27.12 Proizvodnja opreme za distribuciju električne energije i opreme za upravljanje električnom energijom
- 27.52 Proizvodnja neelektričnih aparata za domaćinstvo
- 27.90 Proizvodnja ostale električne opreme
- 35.14 Trgovina električnom energijom
- 42.22 Izgradnja električnih i telekomunikacionih vodova
- 43.29 Ostali instalacioni radovi u građevinstvu
- 46.50 Trgovina na veliko informaciono-komunikacionom opremom
- 52.21 Uslužne djelatnosti u kopnenom saobraćaju
- 52.24 Manipulacija teretom
- 61.10 Kablovske telekomunikacije
- 61.90 Ostale telekomunikacione djelatnosti
- 62.01 Kompjutersko programiranje
- 62.02 Konsultantske djelatnosti u oblasti informacione tehnologije
- 62.09 Ostale usluge informacione tehnologije
- 63.12 Uslužne internet stranice (web portal)
- 71.12 Inženjerske djelatnosti i tehničko savjetovanje
- 71.20 Tehničko ispitivanje i analize
- 73.11 Djelatnost reklamnih agencija
- 77.11 Iznajmljivanje i lizing automobila i lakih motornih vozila

1.3. Ostvarivanje javne funkcije

➤ Tekuće održavanje objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije

Društvu sa ograničenom odgovornošću „Komunalne usluge“, Osnivač je povjerio na održavanje komunalnu infrastrukturu - postojeće objekte javne rasvjete i svjetlosne signalizacije. Isto se odnosi na održavanje objekata funkcionalne, urbane i ambijentalne javne rasvjete kao što su ulična rasvjeta, rasvjeta na sportskim poligonima i dječijim igralištima, mostovima i spomenicima, dekorativna rasvjete, novogodišnja rasvjete i sl. Održavanje objekata svjetlosne signalizacije odnosi se na semaforizovane raskrsnice, zvučne signalizatore, informacione displeje i sl. Nadalje, Društvo je uključeno kao tehnička podrška i ispomoć skoro svim subjektima čiji je osnivač Glavni grad Podgorica.

Održavanje postojeće javne rasvjete obuhvata 23.500 stubnih mjesta i 33.500 rasvjetnih mjesta (od kojih održavanje 11.050 je obaveza izvođača radova shodno ugovoru br:854 od 20.02.2019. godine, a koji se odnosi na rekonstrukciju javne rasvjete – faza I i podrazumijeva servisiranje 10 godina). Ukupna dužina podzemnih i nadzemnih el. vodova iznosi oko 770.000 m. Napominjemo da na objektima javne rasvjete gdje je izvršena rekonstrukcija javne rasvjete - faza I, ovo Društvo je i dalje u obavezi da, održava sve ostale elemente objekta javne rasvjete, a to podrazumijeva održavanje napojnih kablova, stubova, ormara i dr.

Tekuće održavanje javne rasvjete se ogleda kroz sljedeće:

- obilaženje objekata javne rasvjete, registrovanje kvarova kao i njihovo otklanjanje za sve trafo reone (dnevno, nedeljno, periodično);
- obilaženje objekata javne rasvjete, registrovanje kvarova i njihovo otklanjanje po osnovu prijave građana, nadležnih organa (Komunalne policije i sl.) i „sistema 48“;
- obilaženje mjesta nezgode (vandali, saobraćajni udes, vremenske neprilike i sl.) i otklanjanje konstatovanih nedostataka po prijavi MUP-a Crne Gore i sl.;
- montiranje i demontiranje novogodišnjih ukrasa i zastavica sa državnim simbolima na javnim gradskim prostorima (državni praznici);
- pomoć ostalim preduzećima i službama čiji je osnivač Glavni grad prilikom redovnog i havarijskog održavanja elektrinstalacija kao i prilikom organizacije raznih manifestacija;
- kontrola i održavanje svih mjernih mjesta u skladu sa mjesečnom analizom utroška električne energije na istim;
- kontrola i održavanje postojećih metalnih stubova javne rasvjete.

Održavanje postojeće svjetlosne signalizacije podrazumijeva održavanje 47 semaforizovanih raskrsnica, 13 signalizatora za slijepa i slabovidna lica, LED informacioni displej. Nadalje tekuće održavanje podrazumijeva i održavanje postojećeg sistema video nadzora, komunikacionih resursa (aktivne i pasivne optičke opreme) za potrebe povezivanja semaforskih uređaja i video kamera, hardverske opreme u nadzornom centru, kao i softverskih aplikacija za potrebe monitoringa sistema svjetlosne signalizacije i video nadzora.

Tekuće održavanje svjetlosne signalizacije i kablovske kanalizacije se ogleda kroz sljedeće:

- obilaženje objekata svjetlosne signalizacije, registrovanje kvarova kao i njihovo otklanjanje na teritoriji Glavnog grada i opštine u okviru Glavnog grada Golubovci (svakodnevno);
- obilaženje objekata svjetlosne signalizacije, registrovanje kvarova i njihovo otklanjanje po osnovu prijave građana, nadležnih organa (Komunalne policije i sl.) i „sistema 48“;
- obilaženje mjesta nezgode (vandali, saobraćajni udes, vremenske neprilike i sl.) i otklanjanje konstatovanih nedostataka po prijavi MUP-a Crne Gore i sl.;
- obilaženje i otklanjanje nedostataka na kablovskoj kanalizaciji, kao što je zamjena poklopaca na kablovskim oknima, saniranje oštećene kanalizacije i sl.

➤ **Investiciono održavanje objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije**

U koordinaciji sa Glavnim gradom i resornim sekretarijatima, Komunalne usluge d.o.o. u kontinuitetu preduzimaju aktivnosti na modernizaciji komunalne infrastrukture koja je ovom Društvu povjerena na održavanje, te na taj način se doprinosi poboljšanju uslova života u Glavnom gradu. Naime, nakon sprovedenih procedura i dobijanja saglasnosti od strane Sekretarijata za komunalno

poslove i Sekretarijata za saobraćaj ovo Društvo pristupa realizaciji aktivnosti u skladu sa planovima i programom razvoja Glavnog grada a u skladu sa opredijeljenim sredstvima za ovu namjenu.

U 2021. godini, Društvo je nastavilo sa izvođenjem radova kako na modernizaciji funkcionalne ulične javne rasvjete tako i u dijelu dekorativne i ambijentalne rasvjete na mostovima i urbanim djelovima grada. To podrazumijeva zamjenu starih energetski neefikasnih svjetiljki sa savremenim LED svjetiljkama, čime se postiže značajno kvalitetnije osvjetljenje u skladu sa svjetskim standardima i preporukama, a pored toga smanjuje se potrošnja električne energije što pozitivno utiče na životnu sredinu odnosno smanjuje se emisija štetnih gasova a u krajnjem ima za cilj povećanje nivoa bezbjednosti naših sugrađana i poboljšanje izgleda našeg grada.

U okviru modernizacije javne rasvjete a što podrazumijeva nabavku i ugradnju LED svjetiljki za zamjenu za postojeće, energetski manje efikasne natrijumske svjetiljke, u 2021. godini na gradskom području realizovano je nekoliko važnih projekata rekonstrukcija javne rasvjete na saobraćajnicama u Glavnom gradu. U tom smislu u toku 2021. godine u potpunosti su rekonstruisane rasvjete u Ulici dr. Ljubomira Rašovića, Ulici Ivana Vujoševića, Ulica Dalmatinska, Slovačkoj ulici, Moskovskoj ulici, Ulica lamela, Aerodromskoj ulici, Ulici Marka Miljanova, Ulici brastva i jedinstva, Ulici oktobarske revolucije, Ulici Đoka Miraševića, Ulici Blaža Jovanovića, Ulici Džona Džeksone, Bulevaru Save Kovačevića, Bulevaru Srđana Aleksića, Bulevaru revolucije, Ulici 13. jula, Ulici Novaka Miloševa kao i mnoge druge.

Napominjemo da ovakve investicije imaju pozitivan efekat sa više aspekata, od kojih prvo treba navesti uštedu u potrošnji električne energije, jer nove LED svjetiljke troše značajno manje električne energije nego postojeća rasvjetna tijela što kao posljedicu ima umanjeno izdvajanje iz budžeta Glavnog grada po ovom osnovu. Kao drugi bitan aspekt treba navesti trajnost koja je bitna sa aspekta smanjenja troškova održavanja, jer duži radni vijek rasvjetnih tijela smanjuje obim intervencija naših službi. Ovakvim svjetiljkama se postižu i bolje fotometrijske veličine i komfor svih učesnika u saobraćaju kao i smanjenje emisije štetnih gasova.

Takođe, Komunalne usluge su u 2021. godini radili i na modernizaciji ambijentalne i dekorativne rasvjete na teritoriji Glavnog grada. U tom smislu, u saradnji sa drugim gradskim društvima učestvovali smo u uređenjivanju većeg broja parkovskih površina, dječijih igrališta i sportskih poligona na teritoriji Glavnog grada i Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci sa ciljem stvaranja boljih uslova za igru, odmor i bavljenje sportom. Neki od najznačajnijih projekata koji su realizovani u 2021. g. su nove rasvjete na sportsko-rekreativnim zonama na Zlatici i kod Plantaža 13 jul, rasvjete na dječijim igralištima u Ulici Ilije Plamenca, na Koniku, na Starom aerodromu, ispod Ljubovića, u Bloku IX kod Hrvatske ambasade, Malo brdo, Donja Gorica i monoge druge.

Sa ponosom ističemo realizaciju Projekta rekonstrukcije javne rasvjete u Njegoševom parku, kao i izgradnju rasvjete na šetalištu pored Morače čija investicija je iznosila oko 150.000,00€. Takođe veoma važni projekti koje smo realizovali u 2021. godini su rekonstrukcije javne rasvjete na Bulevaru Mihaila Lalića, Bulevaru Ivana Crnojevića, Ulici Kralja Nikole i Ulici 4. jula, gdje su ugrađene LED svjetiljke koje svojim karakteristikama zadovoljavaju najveću svjetlotehničku klasu saobraćajnice M1, a čija investicija prelazi 200.000,00 €.

U toku 2021. godine nastavljene su aktivnosti na modernizaciji objekata svjetlosne signalizacije – semafora na teritoriji Glavnog grada. Sa modernizacijom svjetlosne signalizacije nasatvili smo na još četiri raskrsnice na Bulevaru Svetog Petra Cetinjskog gdje su zamijenjeni postojeći stari pješački i konzolnih stubovi sa novim portalnim i poluportalnim stubovima značajno boljih karakteristika i prikladnijeg dizajna.

1.4. Misija i vizija Društva

Misija Društva ogleda se u pravovremenom, efikasnom i kvalitetnom pružanju usluga iz domena osnovne djelatnosti a koje se odnosi na tekuće i investiciono održavanje javne rasvjete i svjetlosne signalizacije. Za dalji kvalitetan razvoj Glavnog grada u duhu modernog evropskog grada, učešće ovog Društva je veoma značajno, bilo da se radi o tekućem ili investicionom održavanju infrastrukture koja nam je povjerena. Kadrovska jačanje, brojne inovacije i materijalna opremljenost ovog Društva su samo neki od ciljeva kojima težimo, kako bi naši sugrađani i naš grad dobili ugodaj i sigurnost kakav dolikuje Glavnom gradu uz podrazumijevanu podršku rukovodstva Glavnog grada i Sekretarijata za komunalne poslove.

U periodu koji slijedi, shodno viziji rukovodstva Društva da je pored dosadašnjih ostvarenih rezultata na modernizaciji povjerene komunalno infrastrukture - javne rasvjete i svjetlosne signalizacije – semafora, ostalo još prostora za dalja unapređenja u domenu poslovanja. Stoga, poslovna politika Društva i u godinama koje slijede ima za cilj sprovednje mjera i aktivnosti za dodatno smanjenje troškova održavanja povjerene infrastrukture i utrošene električne energije, integracija novih sistema sa brojnim mogućnostima u skladu sa globalnim tehničkim dostignućima, za ljepši i sigurniji Glavni grad.

Kroz tekuće održavanje nastavićemo da inteziviramo aktivnosti kako bi pravovremeno i kvalitetno servisirali javnu rasvjetu i svjetlosnu signalizaciju u cilju postizanja visokog stepena ispravnosti rasvjetnih tijela i semafora na teritoriji Glavnog grada i Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci.

Kroz investiciono održavanje, odnosno izgradnju novih ili rekonstrukciju postojećih objekata javne rasvjete, i u narednom periodu ćemo koristiti savremene LED svjetiljke i materijale radi postizanja visokog nivoa efikasnosti, boljeg svjetlosnog efekta i smanjenja emisije štetinih izduvniha gasova u skladu sa evropskim i svjetskim standardima i preporukama. Kroz investiciono ulaganje planiran je i nastavak modernizacije objekata svjetlosne signalizacije zamjena dotrajalih semaforskih stubova sa savremenim poluportalnim i portalnim stubovima svjetlosne signalizacije.

Nastojaćemo da i dalje modernizujemo povjerenu infrastrukturu, te da ulažemo u kvalitetnu optičku mrežu neophodnu za prenos potrebnih podataka za nadzor i daljinsko upravljanje javnom rasvjetom i svjetlosnom signalizacijom iz Nadzornog centra. Nastojaćemo da u saradnji sa državnim organima nadogradimo sistem svjetlosne signalizacije sa savremenim video nadzorom koji će uticati na poboljšanje nivoa bezbjednosti učesnika u saobraćaju na teritoriji Glavnog grada i Opštine u okviru Glavnog grada Golubovci.

1.5. Pravni status i organizaciona struktura Društva

„Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica je jednočlano društvo, čiji je osnivač Skupština Glavnog grada – Podgorica, Odlukom o osnivanju Društva sa ograničenom odgovornošću „Komunalne usluge“ - Podgorica ("Službeni list Crne Gore - opštinski propisi", br. 022/13 od 16.07.2013). Danom preregistracije „Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica u Centralni registar privrednih subjekata, dana 20. 08. 2013.godine, Društvo samostalno istupa u pravnom prometu, zaključuje ugovore i obavlja druge pravne radnje. Društvo odgovara za obaveze prema trećim licima cjelokupnom svojom imovinom, dok Osnivač odgovara za obaveze do visine svog uloga.

Imovinu Društva čine pokretne i nepokretne stvari, novčana sredstva i druga imovinska prava preuzeta od JP „Komunalne usluge“ Podgorica, kao i imovinu koju je „Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica steklo nakon preregistracije u društvo sa ograničenom odgovornošću.

Organi Društva su:

- **Odbor direktora je** organ upravljanja Društva. Odbor direktora se sastoji od pet članova od kojih su četiri predstavnici Osnivača, a jedan predstavnik zaposlenih u Društvu. Odbor direktora punovažno zasijeda i donosi odluke većinom ukupnog broja članova Odbora. Članovi Odbora direktora imenuju se na period od 4 godine uz mogućnost ponovnog imenovanja. Ovlašćenja Odbora direktora utvrđena su Statutom Društva, a način rada Poslovníkom o radu Odbora direktora.
- **Izvršni direktor je** organ rukovođenja Društva, imenuje ga Osnivač na osnovu javnog oglašavanja. Mandat Izvršnog direktora traje 4 godine uz mogućnost ponovnog imenovanja. Ovlašćenja Izvršnog direktora utvrđena su Statutom Društva.
- **Revizorski odbor Društva je** organ koji imenuje Odbor direktora Društva u skladu sa Zakonom o reviziji. Ovaj organ broji 3 (tri) člana, od kojih su 2 (dva) zaposlena u Društvu, a 1 (jedan) nije zaposlen u Društvu i ima znanje iz oblasti računovodstva i revizije.

Društvo je shodno važećem Pravilniku o organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta organizovano u dva sektora i to:

1. Sektor za tehničko - operativne poslove i
2. Sektor za ekonomsko - pravne poslove

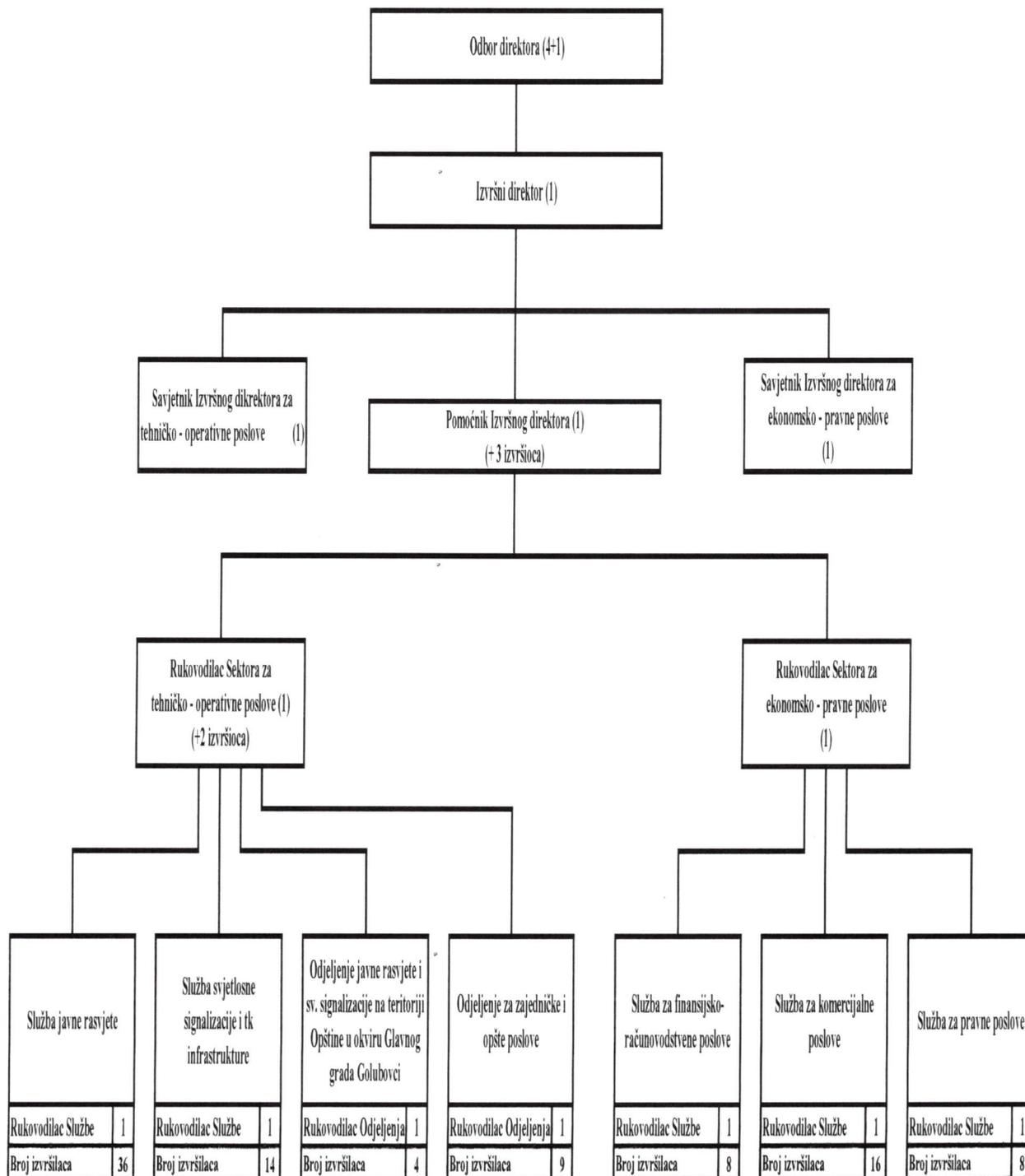
Sektor za tehničko-operativne poslove obavlja tehničke, operativne i druge poslove, u okviru koga su organizovane službe, i to:

- Služba javne rasvjete,
- Služba svjetlosne signalizacije i tk infrastructure,
- Odjeljenje javne rasvjete i svjetlosne signalizacije na teritoriji opštine u okviru Glavnog grada Golubovci,
- Odjeljenje za opšte i zajedničke poslove.

U Sektoru za ekonomsko-pravne poslove obavljaju se ekonomski, komercijalni i pravni poslovi, u okviru koga su organizovane službe, i to:

- Služba za finansijsko-računovodstvene poslove,
- Služba za komercijalne poslove,
- Služba za pravne poslove.

Slijedi prikaz organizacione šeme.

Obzirom da ovo Društvo obavlja djelatnost od javnog interesa, poslovanje istog je određeno tačno utvrđenim propisima, a koji se dijele na:

- propise kojima se reguliše djelatnost Društva i
- propise kojima se reguliše organizacija i status Društva.

Krovni Zakon kojim se reguliše djelatnost Društva je **Zakon o komunalnim djelatnostima** (“Sl. List CG” br 55/16, 074/16, 02/18 i 066/19), čija primjena je nastupila krajem februara 2018. godine, a čijim stupanjem na snagu je prestao da važi **Zakon o komunalnim djelatnostima** (“Sl. list RCG” br. 12/95). Navedenim Zakonom određuju se komunalne djelatnosti, uređuju uslovi i način obavljanja komunalnih djelatnosti i druga pitanja od značaja za komunalne djelatnosti. Zakonom je definisano, između ostalog da upravljanje javnom rasvjetom je obezbjeđivanje rasvjete na javnim površinama, opštinskim putevima i obilaznicama i održavanje objekata, instalacija i uređaja javne rasvjete. Naznačenim Zakonom o komunalnim djelatnostima utvrđena je obaveza jedinici lokalne samouprave da sa privrednim društvima zaključi ugovor o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti i korišćenju komunalne infrastrukture i drugih sredstava u svojini jedinice lokalne samouprave, što je uticalo da se u izvještajnom periodu zaključi navedeni Ugovor o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti, (zavodni broj „Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica, br. 4046 od 30.06.2020.godine i zavodni broj Glavnog grada Podgorica, br 01-018/20-4459 od 09.07.2020.godine).

U skladu sa obavezom utvrđenom u članu 7 naznačenog Ugovora, kojim je između ostalog propisano da se postojeći cjenovnik mijenja saglasno odgovarajućoj propisanoj proceduri i po utvrđenim kriterijumima za formiranje cijena, u martu 2021. godine Odbor direktora je utvrdio novi Cjenovnik usluga na održavanju javne rasvjete i svjetlosne signalizacije, na koji je Skupština Glavnog grada dala saglasnost Odlukom, br. 02-016/21-439 od 04. maja 2021.godine.

Krovni zakon kojim se reguliše organizacija, status i druga pitanja od značaja za rad privrednih društava je Zakon o privrednim društvima ("Službeni list Crne Gore", br. 065/20 od 03.07.2020) koji je stupio je na snagu 11.07.2020. godine. Stupanje na snagu ovog zakona uslovalo je obavezu da društva sa ograničenom odgovornošću usklade svoju organizaciju i izvrše registraciju promjena u CRPS, te stoga je Odbor direktora društva u propisanom roku donio novi Statut Društva, br. 8349 od 09.12.2021.godine na koji je Skupština Glavnog grada Podgorica dala saglasnost Odlukom br. 02-016/21-1357 od 28.12.2021.g.

Takođe, Društvo za potrebe poslovanja primjenjuje i druge zakone koji regulišu našu djelatnost i to: Zakon o planiranju prostora i izgradnji objekata, Zakon o elektronskim komunikacijama, Zakon o zaštiti i zdravlju na radu, Zakon o upravnom postupku, Zakon o izvršenju i obezbjeđenju i dr.

2. ANALIZA FINANSIJSKOG POLOŽAJA I REZULTATA POSLOVANJA

Za uspješno poslovanje Društva, ali i uspješno obavljanje, kako interne tako i eksterne revizije, neophodno je poznavati osnovne postavke analize finansijskih izvještaja. Suština definisanja pojma analize finansijskih izvještaja nalazi se u shvatanju da analiza treba da podvrgne posmatranju, ispitivanju, ocjeni i formulisanju dijagnoze onih procesa koji su se desili u Društvu, a koji se kao takvi nalaze sažeti i opredmećeni u okviru finansijskih izvještaja. Analiza poslovanja Društva predstavlja širok pojam koji obuhvata analizu finansijskih i materijalnih pokazatelja, obima i uspješnosti poslovne aktivnosti, povezujući na taj način sve funkcije u Društvu i obuhvatajući sve raspoložive resurse.

Finansijski pokazatelji, odnosno finansijski aspekti Društva sa ograničenom odgovornošću, mogu se sagledati putem pažljivog ispitivanja njegovih finansijskih izvještaja – najčešće Bilansa stanja i Bilansa uspjeha. Analiza poslovanja tijesno je povezana i u suštini predstavlja nastavak procesa planiranja, jer se na taj način utvrđuje stepen uspješnosti u ostvarivanju planiranih zadataka i ciljeva, kao i faktori koji su usloveli veličinu rezultata i ulaganja.

Za menadžment Društva ove informacije su polazna osnova za izbor i sistematizovanje upravljačkih mjera za poboljšanje poslovnog uspjeha, odnosno postizanje predviđenog uspjeha. Iz ovog proizilazi da je osnovni cilj analize poslovanja pripremanje podloge, u vidu informacione osnove, za donošenje odluka o budućim načinima poslovanja i upravljanja. Broj metoda i tehnika analize finansijskih izvještaja je poprilično veliki, tako da primijenjena tehnika u analizi zavisi najčešće od procjene menadžmenta, odnosno odgovora na pitanja poput, koliko je određena tehnika, tj. metoda kvalitetna i saglasna sa potrebama i zahtjevima menadžmenta, odnosno samog Društva. Analiza finansijskih izvještaja igra veoma važnu ulogu, jer se upravo zahvaljujući njoj svi važni činioци jednog privrednog subjekta, kao i javnost upoznaje sa stanjem u samom Društvu.

U nastavku će se analizirati finansijski izvještaji Društva – Bilans stanja i Bilansa uspjeha za period od 2020-2021. godine. Upoređivaće se podaci kako bi se pratile promjene i kretanje određenih varijabli, na osnovu kojih ćemo sagledati da li je i koliko uspješno i sigurno poslovalo ovo Društvo.

2.1. Analiza finansijskog izvještaja Bilansa stanja za period 2020-2021. godine

Tabela 1. Bilans stanja za period 2020-2021. godine

rb	pozicija	tekuća godina	prethodna godina
	AKTIVA	0	0
1	A. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	0	0
2	B. STALNA IMOVINA (003+008+016)	5.030.448	5.452.150
3	I NEMATERIJALNA ULAGANJA (004 do 007)	0	0
4	1. Ulaganja u razvoj	0	0
5	2. Koncesije, patenti, licence i slična prava i ostala nematerijalna ulaganja	0	0
6	3. Goodwill	0	0
7	4. Avansi za nematerijalna ulaganja i nematerijalna ulaganja u pripremi	0	0
8	II NEKRETNINE, POSTROJENJA, OPREMA I BIOLOŠKA SREDSTVA (009+010+011+015)	5.030.448	5.452.150
9	1. Zemljište i objekti	1.684.379	1.786.081
10	2. Postrojenja i oprema	3.246.127	3.661.448
11	3. Ostala ugrađena oprema, alati i oprema (012+013+014)	99.942	4.621
12	3.1. Investicione nekretnine	96.282	0
13	3.2. Biološka sredstva	0	0
14	3.3. Ostala nepomenuta materijalna stalna sredstva	3.660	4.621
15	4. Avansi za nekretnine, postrojenja, opremu i biološka sredstva i nekretnine, postrojenja, oprema	0	0
16	III DUGOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI I DUGOROČNA POTRAŽIVANJA (017 do 023)	0	0
17	1. Učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	0	0
18	2. Dugoročni krediti matičnom i zavisnim pravnim licima	0	0

19	3. Učešća u kapitalu kod pravnih lica (sem zavisnih pravnih lica)	0	0
20	4. Dugoročni krediti pravnim licima kod kojih postoji učešće u kapitalu (sem zavisnih pravnih lica)	0	0
21	5. Učešća u kapitalu koja se vrednuju metodom učešća	0	0
22	6. Dugoročna finansijska ulaganja (dati krediti i hartije od vrijednosti)	0	0
23	7. Ostali dugoročni finansijski plasmani i potraživanja	0	0
24	C. ODLOŽENA PORESKA SREDSTVA	0	0
25	D. OBRTNA SREDSTVA (026+031+039+043+044)	1.861.522	2.007.330
26	I. ZALIHE (027 do 030)	360.643	483.680
27	1. Zalihe materijala (materijal za izradu, rezervni delovi, sitan inventar i auto gume)	358.478	482.890
28	2. Nedovršena proizvodnja	0	0
29	3. Gotovi proizvodi i roba	0	0
30	4. Dati avansi	2.165	790
31	II. KRATKOROČNA POTRAŽIVANJA (032 do 035)	675.491	667.668
32	1. Potraživanja od kupaca	695.449	612.917
33	2. Potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	0	0
34	3. Potraživanja od ostalih povezanih lica	0	0
35	4. Ostala potraživanja (036+037+038)	(19.958)	54.751
36	4.1. Potraživanja za više plaćen porez na dobit	0	0
37	4.2. Potraživanja po osnovu poreza na dodatu vrijednost	(69.455)	6.725
38	4.3. Ostala nepomenuta potraživanja	49.497	48.026
39	III. KRATKOROČNI FINANSIJSKI PLASMANI (040 do 042)	0	0
40	1. Učešće u kapitalu zavisnih pravnih lica namijenjeno trgovanju	0	0
41	2. Otkupljene sopstvene akcije i otkupljeni sopstveni udjeli	0	0
42	3. Ostali kratkoročni finansijski plasmani	0	0
43	IV. GOTOVINA NA RAČUNIMA I U BLAGAJNI	825.388	855.982
44	V. STALNA SREDSTVA NAMIJENJENA PRODAJI I SREDSTVA POSLOVANJA KOJE JE OBUSTAVLJENO	0	0
45	E. AKTIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	1.417.613	1.417.613
46	F. UKUPNA AKTIVA (001+002+024+025+045)	8.309.583	8.877.093
	PASIVA	0	0
101	A. KAPITAL (102+103+104+105+111+116)	2.174.115	2.270.728
102	I. OSNOVNI KAPITAL	1.000.941	1.000.941
103	II. NEUPLAĆENI UPISANI KAPITAL	0	0
104	III. EMISIONA PREMIJA	0	0
105	IV. REZERVE (106+107+108+109-110)	17.595	17.595
106	1. Zakonske rezerve	0	0

107	2. Statutarne rezerve	0	0
108	3. Druge rezerve	0	0
109	4. Pozitivne revalorizacione rezerve i nerealni dobiti po osnovu fin. sredstava i drugih komponenti	17.595	17.595
110	5. Negativne revalorizacione rezerve i nerealizovani gubici po osnovu finansijskih sredstava i drugih komponenti	0	0
111	VI. NERASPOREDJENI DOBITAK ILI GUBITAK (112+113-114-115)	1.155.579	1.252.192
112	1. Neraspoređeni dobitak ranijih godina	1.152.102	1.125.288
113	2. Neraspoređeni dobitak tekuće godine	3.477	126.904
114	3. Gubitak ranijih godina	0	0
115	4. Gubitak tekuće godine	0	0
116	VIII. UČEŠĆE KOJE NE OBEZBJEĐUJE KONTROLU	0	0
117	B. DUGOROČNA REZERVISANJA I DUGOROČNE OBAVEZE (118+122)	3.399.958	3.748.638
118	I. DUGOROČNA REZERVISANJA (119 do 121)	115.069	0
119	1. Rezervisanja za naknade i druge beneficije zaposlenih	115.069	0
120	2. Rezervisanja za troškove u garantnom roku	0	0
121	3. Ostala dugoročna rezervisanja	0	0
122	II. DUGOROČNE OBAVEZE (123+124)	3.284.889	3.748.638
123	1. Dugoročni krediti	0	0
124	2. Ostale dugoročne obaveze	3.284.889	3.748.638
125	C. ODLOŽENE PORESKE OBAVEZE	159.536	143.212
126	D. DUGOROČNI ODLOŽENI PRIHODI I PRIMLJENE DONACIJE	2.018.013	2.165.602
127	E. KRATKOROČNA REZERVISANJA I KRATKOROČNE OBAVEZE (128+129)	557.961	548.913
128	I KRATKOROČNA REZERVISANJA	0	0
129	II KRATKOROČNE OBAVEZE (130 do 137)	557.961	548.913
130	1. Obaveze po osnovu kredita i zajmova od lica koja nisu kreditne institucije	0	0
131	2. Obaveze po osnovu kredita od kreditnih institucija	0	0
132	3. Primljeni avansi, depoziti i kaucije	2.374	3.108
133	4. Obaveze prema dobavljačima	499.791	502.412
134	5. Obaveze po mjenicama	0	0
135	6. Obaveze prema matičnom i zavisnim pravnim licima	0	0
136	7. Obaveze prema ostalim povezanim licima	0	0
137	8. Ostale obaveze iz poslovanja i ostale kratkoročne obaveze (138 do 142)	55.796	43.393
138	8.1. Ostale obaveze iz poslovanja	0	0
139	8.2. Ostale kratkoročne obaveze	55.796	43.393

140	8.3. Obaveze po osnovu poreza na dodatu vrijednost i ostalih javnih prihoda	0	0
141	8.4. Obaveze po osnovu poreza na dobit	0	0
142	8.5. Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstava poslovanja koje je obustavljeno	0	0
143	F. PASIVNA VREMENSKA RAZGRANIČENJA	0	0
144	G. UKUPNA PASIVA (101+117+125+126+127+143)	8.309.583	8.877.093

Analizom Bilansa stanja Društva do 2020.godine stalna imovina Društva se povećavala. U 2020. godini bilježi pad za 24,39% u odnosu na 2019. godinu i iznosila je 5.452.149,00. Stalna imovina Društva je u 2021.godini iznosila je 5.030.448,00 €.

Kratkotrajna imovina je u posmatranom periodu bila najveća na kraju 2020. godine i iznosila je 2.007.330,00 €. U 2021. godini je iznosila 1.861.552,00 € što je za 7,26% manje od prethodne godine.

Na osnovu navedenih podataka, utvrđeno je da se ukupna aktiva od 2019-2020. godine povećala, dok je u 2021. u odnosu na 2020.godinu došlo do smanjenja za 7,73%.

Ukupan kapital (kapital, rezerve i neraspoređena dobit) Društva se u 2020. godini je povećao za 17,74 % u odnosu na prethodnu godinu, dok je u 2021.godini došlo do smanjenja od 4,25% ili u apsolutnom iznosu 96.613,00 € u odnosu na 2020.godinu. Ukupan kapital Društva na dan 31.12.2021.godine iznosio je 2.174.115 €.

Kratkoročne obaveze su u 2021. godini veće za 1,65% od prethodne godine i iznosile su 557.961,00 €.

Ako analiziramo Bilans po vertikalni, doći ćemo do saznanja kako se struktura aktive i pasive mijenjala u posmatranom periodu.

Što se tiče aktive, evidentno je da stalna imovina kroz posmatrani period zauzima najveći udio u aktivi, tako da je u 2020. godini iznosio 61,42 %, a u 2021.godini 60,54%

Obrtna sredstva su, u strukturi aktivi, imala udio od 22,40% 2021.godine, dok je 2020.godine taj udio je bio 22,61%.

Ako se posmatraju pojedinačno stavke koje čine obrtna sredstva, kratkoročna potraživanja u 2021.godini imala su udio u aktivi 8,13%, (u 2020. – 7,52%), a zalihe 4,34% (u 2020. – 5,45%).

Kod gotovine i gotovinskih ekvivalenata, taj udio je u 2020.godini iznosio 9,64 %, dok je u 2021.godini iznosio 9,93%.

Takođe se u okviru pasive mogu uočiti promjene u strukturi određenih stavki. Najveći udio unutar pasive zauzima ukupan kapital (kapital, rezerve i neraspoređena dobit). Stavka kapitala, odnosno njen udio se u posmatranom periodu se kretao od 25,58% u 2020. godini i 26,16 % u 2021. godini.

Udio kratkoročnih obaveza ovog Društva u ukupnoj pasivi 2020. godini iznosio je 6,18 % , a u 2021. godini 6,71 %.

2.2. Analiza finansijskog izvještaja Bilansa uspjeha za period 2020-2021. godine

U nastavku je dat Bilans uspjeha za period od 2020. i 2021. godinu i pojedinačne stavke ovog finansijskog izvještaja.

Tabela 2. Bilans uspjeha za period 2020-2021. godine

rb	aop	pozicija	tekuća godina	prethodna godina
101	201	1. Prihodi od prodaje - neto prihod	4.223.792	4.051.639
102	202	2. Promjena vrijednosti zaliha gotovih proizvoda i nedovršene proizvodnje	0	0
103	203	3. Prihodi od aktiviranja učinaka i robe	0	0
104	204	4. Ostali prihodi iz poslovanja (205 do 207)	538.516	593.607
105	205	a) Ostali prihodi iz redovnog poslovanja	431.309	572.601
106	206	b) Ostali prihodi iz poslovanja	107.207	21.006
107	207	c) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine	0	0
108	208	5. Troškovi poslovanja (209+210+210a)	3.405.844	3.147.621
109	209	a) Nabavna vrijednost prodate robe i troškovi materijala	2.351.251	1.888.313
110	210	b) Ostali troškovi poslovanja (rezervisanja i ostali poslovni rashodi)	514.373	701.398
110	210a	c) Amortizacija	540.220	557.910
111	211	6. Troškovi zarada, naknada zarada i ostali lični rashodi (212+213)	1.333.053	1.208.079
112	212	a) Neto troškovi zarada, naknada zarada i lični rashodi	823.386	731.037
113	213	b) Troškovi poreza i doprinosa (214 do 216)	509.667	477.042
114	214	1/ Troškovi poreza	103.118	96.200
115	215	2/ Troškovi doprinosa za penzije	233.204	219.546
116	216	3/ Troškovi doprinosa	173.345	161.296
117	217	7. Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja imovine (osim finansijske) (218+219)	0	0
118	218	a) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja stalne imovine (osim finansijske)	0	0
119	219	b) Rashodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja obrtne imovine (osim finansijske)	0	0
120	220	8. Ostali rashodi iz poslovanja	300	6.456
121	221	I. Poslovni rezultat (201+202+203+204-208-211-217-220)	23.111	283.090
122	222	9. Prihodi po osnovu učešća u kapitalu (223 do 225)	0	0
123	223	a) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu zavisnih pravnih lica	0	0
124	224	b) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu ostalih povezanih pravnih lica	0	0
125	225	c) Prihodi po osnovu učešća u kapitalu nepovezanih pravnih lica	0	0
126	226	10. Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova (kamate, kursne razlike i efekti ugov. zaštite 227-229)	0	0
127	227	a) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od matičnog i zavisnih pravnih lica	0	0
128	228	b) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od ostalih povezanih pravnih lica		
129	229	c) Prihodi od ostalih finansijskih ulaganja i zajmova od nepovezanih pravnih lica	0	0

130	230	11. Ostali prihodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (231 do 233)	0	0
131	231	a) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od matičnog i zavisnih pravnih lica	0	0
132	232	b) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od ostalih povezanih pravnih lica	0	0
133	233	c) Finansijski prihodi po osnovu tekućih potraživanja od nepovezanih pravnih lica	0	0
134	234	12. Vrijednosno usklađivanje kratkoročnih finansijskih sredstava i fin.ulaga.brtne imovine (235-236)	0	0
135	235	a) Prihodi po osnovu vrijednosnog usklađivanja kratkoročnih finansijskih sredstava i finansijskih ulaganja	0	0
136	236	b) Rashodi po osnovu vrijed.usklađivanja i kratkoročnih fin. sred. i fin. ulaganja koji su dio obrtne imovine	0	0
137	237	13. Rashodi po osnovu kamata, kursnih razlika i drugih efekata ugovorene zaštite (238 do 240)	3.310	12.973
138	238	a) Rash. po osn.kamata, kursnih razlika i drugih efektivnih uklanjanja zaštite po osnovu odnosa sa matičnim i zavisnim pravnim licima	0	0
139	239	b) Rash. po osn. kamata, kur. raz. i drugih efek. ug. zaštite po osn. odnosa sa drugim povezanim licima	0	0
140	240	c) Rash. po osn.kamata, kur. raz. i drugih efek .ug. zaštite po osn. odnosa sa nepovezanim licima	3.310	12.973
141	241	II. Finansijski rezultat (222+226+230+234-237)	(3.310)	(12.973)
142	242	III. Rezultat iz redovnog poslovanja prije oporezivanja (221+241)	19.801	270.117
143	243	IV. Neto rezultat poslovanja koje je obustavljeno	0	0
144	244	V. Rezultat prije oporezivanja (242+243)	19.801	270.117
145	245	14. Poreski rashod perioda (246+247)	16.325	143.212
146	246	1. Tekući porez na dobit	0	0
147	247	2. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda	16.325	143.212
148	248	15. Dobitak ili gubitak nakon oporezivanja (244-245)	3.476	126.905
149	249	VI. Bruto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom / (250 do 257)		0
150	250	1. Promjene revalocionih rezervi po osnovu nekretnina, postro. opreme, nematerijalnih ulaganja i bioloških sredstava	0	0
151	251	2. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu proračuna fin. izvještaja inostranog poslovanja	0	0
152	252	3. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu ulaganja u vlasničke instrumente kapitala	0	0
153	253	4.Promjene akutarskih dobitaka i gubitaka po osnovu plana defini. nakn. aktua. dobitaka (ili gub.) u vezi sa defi. plano. penzi. na	0	0
154	254	5. Promjene učešća u ostalom sveobuhvatnom rezultatu pridruženog društva	0	0

155	255	6. Promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka po osnovu instrum.zaštite neto ulaganja u inostrano poslovanje	0	0
156	256	7. Promjene revalorizacionih rezervi po osnovu hedžinga tokova gotovine	0	0
157	257	8. Ostale promjene nerealizovanih dobitaka i gubitaka	0	0
158	258	VII. Odloženi poreski rashodi ili prihodi perioda u vezi sa drugim stavkama rezultata /povezanim sa kapitalom/	0	0
159	259	VIII. Neto rezultat drugih stavki rezultata /povezanih sa kapitalom/ (249-258)	0	0
160	260	IX. Neto sveobuhvatni rezultat (248+259)	3.476	126.905
161	261	X. Zarada po akciji	0	0
162	262	1. Osnovna zarada po akciji	0	0
163	263	2. Umanjena (razvodnjena) zarada po akciji	0	0
164	264	XI. Neto rezultat koji pripada vlasnicima matičnog pravnog lica	0	0
165	265	XII. Neto rezultat koji pripada učesćima koji ne obezbjeđuju kontrolu	0	0

Iz podataka iz tabele vidi se da su poslovni prihodi povećani u 2021. godini za 2,52% u odnosu na 2020. godinu.

Poslovni rashodi su se u 2021.godini povećali za 8,64%.

Što se tiče vertikalne analize stavki Bilansa uspjeha, svakako najznačajniju stavku predstavljaju poslovni prihodi. Tako su u 2019.godini ostvarili udio u ukupnim prihodima od 99,82%, u 2020.godini 99,55% i u 2021.godini 97,70%. Poslovni rashodi su činili udio u ukupnim rashodima od 99,59% u 2019.godini, 99,70% u 2020. i 99,93% u 2021.godini.

Dobit prije oporezivanja činila je udio u ukupnim prihodima od 3,05% u 2019.godini, 5,81% u 2020.godini i 0,42% u 2021.godini.

Na osnovu urađene analize, pokazalo se da su ukupni prihodi povećani za 2,52% u 2021.godini, dok su smanjeni za 2,73% u 2020.godini, a u 2019.godini smo imali povećanje za 2,78%. Takođe, ukupni prihodi bili su veći od ukupnih rashoda u posmatranom periodu, što znači da je Društvo poslovalo sa dobitkom.

2.3. Racio pokazatelji

Racio analiza predstavlja osnovni instrument za procjenu finasijske pozicije i potencijala Društva. Stavljanjem u odnos logički povezanih cjelina iz finasijskih izvještaja (Bilans stanja i Bilans uspjeha), dolazi se do rezultata uspostavljenih relacija koji za cilj imaju ocjenu stanja i aktivnosti Društva.

Pokazateljima finasijske analize dobićemo informaciju o sigurnosti i uspješnosti poslovanja Društva. Najčešći finasijski pokazatelji, koji će se analizirati i u ovoj Izvještaju, su:

- pokazatelji likvidnosti (pokazatelji kojima se mjeri sposobnost Društva da podmiri svoje dospjele kratkoročne obaveze),
- pokazatelji zaduženosti (pokazatelji kojima se mjeri do koje se granice Društvo finansira iz tuđih izvora sredstava),
- pokazatelji ekonomičnosti (pokazatelji kojima se mjeri odnos prihoda i rashoda) i

- pokazatelji profitabilnosti (pokazatelji kojima se mjeri povrat uloženog kapitala).

2.3.1. Pokazatelji likvidnosti

Društvo u svom poslovanju teži za očuvanje likvidnosti, odnosno sposobnosti da pravovremeno podmiri svoje obaveze. Ovi pokazatelji su značajni kako bi se sagledala mogućnost podmirivanja obaveza prema dobavljačima, kreditorima, zaposlenima i Državi. S druge strane, takođe su značajni za kreditore i dobavljače ovog Društva.

U nastavku su urađeni koeficijenti likvidnosti:

- Koeficijent trenutne likvidnosti,
- Koeficijent tekuće likvidnosti,
- Koeficijent ubrzane likvidnosti,
- Koeficijent finansijske stabilnosti.

Tabela 3. Koeficijent trenutne likvidnosti

Koeficijent trenutne likvidnosti	2019	2020	2021
Novac i novčani ekvivalenti	148.798,00	855.982,00	825.388,00
Kratkoročne obaveze	4.787.387,00	548.912,00	557.961,00
Novac i novčani ekvivalenti/Kratkoročne obaveze	0,03	1,56	1,48

Koeficijent trenutne likvidnosti (cash ratio) ukazuje na sposobnost preduzeća za trenutno podmirenje obaveza, tj. kolika je pokrivenost kratkoročnih obaveza likvidnom kratkotrajnom imovinom. Minimalna vrijednost ovog koeficijenta trebala bi biti 0,10. Godine 2019. u DOO “Komunalne usluge” Podgorica taj koeficijent je iznosio 0,03. što znači da ovo Društvo nije bilo sposobno u ovim godinama da trenutno podmiri svoje obaveze. Koeficijent trenutne likvidnosti u 2020. godini je bio 1,56, a u 2021. godini 1,48 što znači da je ovo Društvo bilo sposobno da trenutno podmiri svoje obaveze.

Tabela 4. Tekuća likvidnost

Tekuća likvidnost	2019	2020	2021
Angažovana obrtna sredstva	1.098.637,00	2.007.330,00	1.861.522,00
Kratkoročne obaveze	4.787.387,00	548.912,00	557.961,00
Angaž. obrtna sredstva/Kratk. obaveze	0,23	3,66	3,34

Koeficijent tekuće likvidnosti pokazuje može li preduzeće podmiriti svoje dospjele kratkoročne obaveze iz kratkotrajne imovine. Ovo je pokazatelj najvišeg stepena, jer u odnos dovodi pokriće i potrebe za kapitalom u roku od jedne godine. Približno bi odnos angažovanih obrtnih sredstava i kratkoročnih obaveza trebao da bude 2:1, a ako je manji od 1,5 smatra se da bi preduzeće moglo ostati bez sredstava za podmirenje kratkoročnih obaveza. Kod DOO “Komunalne usluge”

Podgorica, vrijednost koeficijenta tekuće likvidnosti iznosio je 0,23 u 2019. godini., u 2020.god. je iznosio 3,66, a u 2021.godini 3,34 što znači da je ovo Društvo moglo podmiriti svoje dospjele kratkoročne obaveze iz kratkotrajne imovine. Tekuća likvidnost Komunalnih usluga d.o.o. Podgorica u 2021. godini je na zavidnom nivou.

Tabela 5. Koeficijent ubrzane likvidnosti

Koeficijent ubrzane likvidnosti	2019	2020	2021
Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina	810.275,00	1.523.650,00	1.500.879,00
Kratkoročne obaveze	4.787.387,00	548.912,00	557.961,00
Kratkoročna potraživanja, plasmani i gotovina/Kratkoročne obaveze	0,17	2,78	2,69

Pokazatelj ubrzane likvidnosti pokazuje je li preduzeće sposobno generisati dovoljnu količinu gotovine za podmirenje kratkoročnih obaveza. Ovaj pokazatelj je precizniji kao mjerilo likvidnosti, jer izuzima zalihe iz računa, a za ocjenu uzima sredstva iz kojih se može očekivati relativno sigurna imovina. Poželjna vrijednost je 1, a preporučena minimalna vrijednost je 0,9. Koeficijent ubrzane likvidnosti u 2019. godini je ispod te donje granice tj. u 2019. godini je iznosio 0,17. U 2020. godini koeficijent ubrzane likvidnosti je bio najveći i iznosio je 2,78, dok u 2021.godini iznosi 2,69.

Tabela 6. Koeficijent finansijske stabilnosti

Koeficijent finansijske stabilnosti	2019	2020	2021
Stalna imovina	7.211.320,00	5.452.149,00	5.030.448,00
Kapital	1.928.158,00	2.270.728,00	2.174.115,00
Dugoročne obaveze	0,00	3.748.638,00	3.399.958,00
Stalna imovina/(Kapital+Dugoročne obaveze)	3,74	0,91	0,90

Koeficijent finansijske stabilnosti stavlja u odnos dugoročnu imovinu i kapital i dugoročne obaveze. Poželjna vrijednost ovog koeficijenta je manja od 1. Ako je koeficijent manji od 1, znači da se iz dijela dugoročnih izvora mora finansirati kratkoročna imovina, a ako je veći od 1 znači da se dugoročna imovina finansira iz kratkoročnih obaveza, odnosno da postoji deficit obrtnog kapitala. Taj koeficijent u ovom Društvu je iznosio 3,74 u 2019. godini, a 0,91 u 2020. godini, a u 2021.godini 0,90.

2.3.2. Pokazatelji zaduženosti

Uz pomoć pokazatelja zaduženosti sagledaćemo strukturu kapitala i način na koji ovo Društvo finansira svoju imovinu. Pokazuju nam stepen korišćenja finansijskih sredstava za koje se ovo Društvo zadužilo. Takođe predstavljaju svojevrsnu mjeru stepena rizika ulaganja u preduzeće.

Kao prvi pokazatelj naveden je koeficijent zaduženosti koji pokazuje do koje mjere preduzeće koristi zaduživanje kao oblik finansiranja, odnosno koliki je procenat imovine nabavljen zaduživanjem. Koeficijent zaduženosti pokazuje stepen učešća obaveza u ukupnoj imovini. Poželjno

je da ovi koeficijenti budu što manji, odnosno da učešće obaveza bude što manje u ukupnoj imovini preduzeća. Po pravilu bi vrijednost koeficijenta zaduženosti trebala biti 0,5 ili manja, te shodno tome možemo konstatovati da smo u 2020. I 2021. godini imali nizak finansijski rizik, dok je u 2019. godini taj rizik bio veći što se vidi iz naredne tabele.

Tabela 7. Koeficijent zaduženosti

Koeficijent zaduženosti	2019	2020	2021
Ukupne obaveze	6.381.799,00	4.297.550,00	3.957.919,00
Ukupna imovina	8.309.957,00	8.877.092,00	8.309.583,00
Ukupne obaveze/Ukupna imovina	0,77	0,48	0,48

Iz podataka prikazanih u tabeli br. 7 vidljivo je da je iznos tog pokazatelja iznosio 0,77 u 2019. godini i 0,48 u 2020. I 2021. godini. Koeficijent zaduženosti nam ukazuje da je u 2021. godini 48% imovine nabavljeno zaduživanjem.

Tabela 8. Koeficijent finansijskog leveridža

Finansijski leveridž	2019	2020	2021
Ukupne obaveze	6.381.799,00	4.297.550,00	3.957.919,00
Ukupan kapital	1.928.158,00	2.270.728,00	2.174.115,00
Ukupne obaveze/Ukupan kapital	3,31	1,89	1,82

Poželjno je da pokazatelj bude što niži, a maksimalno 1, tj. 100%. Visoka vrijednost ovog pokazatelja ukazuje na moguće poteškoće pri vraćanju posuđenih sredstava i plaćanju kamata. U slučaju DOO "Komunalne usluge" Podgorica, ovaj pokazatelj iznosio je 3,31 u 2019. godini, dok je u 2020. godini iznosio 1,89. U 2021. godini ovaj pokazatelj je bio 1,82. Međutim, treba imati u vidu da su u obavezama uračunate i obaveze za projekat Rekonstrukcije javne rasvjete na teritoriji Glavnog grada u iznosu od 3.748.637,60 za čije plaćanje su sredstva obezbijedena u Budžetu Glavnog grada za 2022.god. pa realne obaveze iznose 209.281,40, što znači da bi u 2021.god. realni koeficijent finansijskog leveridža trebao da iznosi 0,10.

Tabela 9. Faktor zaduženosti

Faktor zaduženosti	2019	2020	2021
Ukupne obaveze	6.381.799,00	4.297.550,00	3.957.919,00
Neraspoređena dobit+Amortizacija	1.311.916,00	1.810.102,00	1.695.799,00
Ukupne obaveze/(Neraspoređena dobit+Amortizacija)	4,86	2,37	2,33

Faktor zaduženosti upozorava na dinamičku zaduženost, jer se dug razmatra sa aspekta mogućnosti njegovog podmirenja. Manji faktor znači i manju zaduženost, jer ovaj pokazatelj govori koje je vrijeme potrebno da bi se iz ostvarene zadržane dobiti uvećane za amortizaciju podmirele

ukupne obaveze. . Međutim, treba imati u vidu da su u obavezama uračunate i obaveze za projekat Rekonstrukcije javne rasvjete na teritoriji Glavnog grada u iznosu od 3.748.637,60 za čije plaćanje su sredstva obezbijedena u Budžetu Glavnog grada za 2022.god. pa realne obaveze iznose 209.281,40, što znači da bi u 2021.god. realni faktor zaduženosti trebao da iznosi 0,12.

2.3.3. Pokazatelji ekonomičnosti

Pokazatelji ekonomičnosti mjere odnos prihoda i rashoda, tj. pokazuju koliko se prihoda ostvari po jedinici rashoda. Ako je vrijednost pokazatelja manja od 1, to znači da Društvo ostvaruje gubitak, što nije slučaj kada je u pitanju ovo Društvo.

Tabela 10. Ekonomičnost ukupnog poslovanja

Ekonomičnost ukupnog poslovanja	2019	2020	2021
Ukupni prihodi	4.775.129,00	4.645.246,00	4.762.308,00
Ukupni rashodi	4.629.382,00	4.375.129,00	4.742.507,00
Ukupni prihodi/Ukupni rashodi	1,03	1,06	1,004

U slučaju ovog Društva u posmatranom periodu pokazatelj ekonomičnosti ukupnog poslovanja viši je od 1, te je iznosio 1,03 u 2019. godini, 1,06 u 2020. godini I 1,004 u 2021.godini što znači da je ovo Društvo u periodu od 2019-2021. godine poslovalo ekonomično, odnosno sa dobitkom.

Tabela 11. Ekonomičnost redovnog poslovanja

Ekonomičnost redovnog poslovanja	2019	2020	2021
Poslovni prihodi	4.775.129,00	4.645.246,00	4.762.308,00
Poslovni rashodi	4.629.382,00	4.362.156,00	4.739.197,00
Poslovni prihodi/Poslovni rashodi	1,03	1,06	1,01

I pokazatelj ekonomičnosti poslovnih aktivnosti treba biti veći od 1. U 2019. godini pokazatelj ekonomičnosti redovnog poslovanja iznosio je 1,03, u 2020. godini 1,06 I u 2021.godini 1,01. Prema tome, pokazatelj ekonomičnosti redovnog poslovanja je dobar, jer je u posmatranom razdoblju veći od 1 i samim tim upućuje na zaključak da je Društvo uspješno obavljalo osnovnu djelatnost.

2.3.4. Pokazatelji profitabilnosti

Analiza profitabilnosti najvažniji je dio finansijske analize poslovanja. Pokazateljima profitabilnosti mjeri se sposobnost Društva da ostvaruje dobit u odnosu na ostvarene prihode, imovinu ili kapital.

Ukupno posmatrani pokazatelji profitabilnosti pokazuju ukupnu uspješnost poslovanja Društva.

Tabela 12. Neto profitna marža

Neto profitna marža	2019	2020	2021
Dobitak poslije poreza	132.632,00	126.905,00	3.477,00
Prihod od prodaje	3.371.995,00	4.051.639,00	4.223.792,00
Dobitak poslije poreza/prihod od prodaje	0,04	0,03	0,001

Ovaj pokazatelj pokazuje kolika je neto dobit ostvarena od ukupno realizovanog posla, a kojom možemo slobodno raspolagati. Taj dio prihoda koji poprima karakter dobiti poslije oporezivanja, preduzeće može isplatiti vlasnicima ili pak taj dio može ostati u bilansu kao zadržani dobitak. U slučaju ovog Društva se svake godine usvaja Odluka o raspodjeli dobiti, odnosno određuje se koja će se investiciona aktivnost finansirati iz ostvarenih sredstava. Izračunava se dijeljenjem profita poslije oporezivanja sa prodajom. Izražava se u procentima i pokazuje prinos od prodaje, odnosno koliko se profita ostvari na svaki euro od prodaje. Iz prethodne tabele vidimo da je taj procenat u 2019. godini iznosio 0,04, u 2020. godini iznosio je 0,03 I u 2021.godini 0,001.

Tabela 13. Bruto profitna marža

Bruto profitna marža	2019	2020	2021
Bruto dobit	145.747,00	270.117,00	19.802,00
Prihod od prodaje	3.371.995,00	4.051.639,00	4.223.792,00
Bruto dobit/prihod od prodaje	0,04	0,07	0,01

Bruto profitna marža pokazuje uspješnost preduzeća, odnosno sposobnost menadžmenta da upravlja prodajnim cijenama, troškovima i obimom poslovne aktivnosti. Ukoliko se dobijeni procenat povećao u odnosu na prethodno posmatrano razdoblje, došlo je do povećanja rentabilnosti. Taj procenat je iznosio 0,04% u 2019., u 2020. godini je došlo do rasta i ovaj procenat iznosi 0,07 %, dok u 2021.godini iznosi 0,01%.

Tabela 14. Neto rentabilnost imovine

Neto rentabilnost imovine	2019	2020	2021
Neto dobit + kamate	132.632,00	139.878,00	6.787,00
Ukupna imovina	8.309.957,00	8.877.092,00	8.309.583,00
(Neto dobit+kamate)/Ukupna imovina	0,016	0,016	0,001

Neto rentabilnost imovine nas upućuje na to kolika je intenzivnost imovine preduzeća. Poželjno je da je pokazatelj što veći, jer time potvrđuje i veću profitabilnost. Takođe se odnosi na dobit koju preduzeće generiše iz jedne novčane jedinice imovine. Ova stopa je u 2019. I 2020.godini iznosila 0,016 što pokazuje da je na jednu novčanu jedinicu uloženo u imovinu,ovo Društvo ostvarilo povrat od 0,016 novčanih jedinica dobiti. U 2021.godini ovaj pokazatelj iznosi 0,001, što znači da je Društvo ostvarilo povrat od 0,001 novčanih jedinica dobiti.

Tabela 15. Rentabilnost sopstvenog kapitala

Rentabilnost sopstvenog kapitala	2019	2020	2021
Neto dobit	132.632,00	126.905,00	3.477,00
Sopstveni kapital	1.928.158,00	2.270.728,00	2.174.115,00
Neto dobit/Sopstveni kapital	0,07	0,06	0,002

Rentabilnost sopstvenog kapitala dobija se stavljanjem u odnosu neto dobiti i sopstvenog kapitala. Ostvarena veća neto dobit ima za rezultat i povećanje rentabilnosti sopstvenog kapitala. Pokazuje nam koliko novčanih jedinica dobiti preduzeće ostvaruje na jednu jedinicu sopstvenog kapitala. Što je veći ovaj pokazatelj, to je preduzeće zanimljivije za potencijalne dobavljače, pa je poželjno da je stopa što veća. Konkretno za ovo Društvo, na jednu uloženu novčanu jedinicu vlastitog kapitala isto je ostvarilo povrat od 0,07 novčanih jedinica dobiti u 2019. godini, u 2020. godini 0,06 i 0,002 u 2021. godini.

Tabela 16. EBIT

EBIT	2019	2020	2021
Rezultat prije oporezivanja	145.747,00	270.117,00	19.802,00
Rashodi kamata	0,00	12.973,00	3.310,00
Rezultat prije oporezivanja+Rashodi kamata	145.747,00	283.090,00	23.112,00

Ovaj pokazatelj se može tumačiti kao neto rezultat prije opterećenja rashodima kamate i poreza na dobit.

Tabela 17. EBITDA

EBITDA	2019	2020	2021
Rezultat prije oporezivanja	145.747,00	270.117,00	19.802,00
Rashodi kamata	0,00	12.973,00	3.310,00
Amortizacija	205.735,00	557.910,00	540.220,00
Rezultat prije op+Rashodi kamata+Amortizaci	351.482,00	841.000,00	563.332,00

Pored EBIT-a, za ocjenu profitabilnosti često se koristi i pokazatelj – EBITDA. Ovaj pokazatelj, osim za rashode kamata i poreza, neto rezultat uvećava i za troškove amortizacije. Na taj način se isključuje efekat računovodstvenih politika troškova amortizacije na profitabilnost i ističe se činjenica da trošak amortizacije ne predstavlja odliv gotovine.

Zaključak

Analizom je utvrđeno da su ukupni prihodi veći od ukupnih rashoda, te da su poslovni prihodi veći od poslovnih rashoda u posmatranom periodu, što znači da je Društvo poslovalo sa dobitkom.

Svi realni pokazatelji likvidnosti su u okviru poželjnih vrijednosti u 2021. godini. Utvrđeno je da pokazatelj tekuće likvidnosti nije na zadovoljavajućem nivou u 2019. godini, što znači da je u ovom periodu postojao rizik da Društvo ne može da podmiri dospjele kratkoročne obaveze iz kratkotrajne imovine. Pokazatelj ubrzane likvidnosti je ispod poželjne vrijednosti u 2019. godini, što znači da Društvo nije bilo sposobno generisati dovoljnu količinu gotovine za podmirenje kratkoročnih obaveza u prethodnom periodu ali je u 2020.god. I 2021.godini realna vrijednost ovog koeficijenta na zadovoljavajućem nivou. Koeficijent trenutne likvidnosti (cash ratio) je iznad minimalne vrijednosti koja se procjenjuje za visinu ovog koeficijenta, što znači da su se u 2021. godini mogle trenutno podmiriti obaveze Društva. Vrijednost koeficijenta finansijske stabilnosti u 2021.godini je bila na zadovoljavajućem nivou.

Pokazatelji zaduženosti pokazuju da Društvo nije zaduženo. Analizom pokazatelja zaduženosti utvrđeno je da je u 2021. godini koeficijent zaduženosti bio poželjne vrijednosti, tj. bio je ispod 50%. Realni koeficijent finansijskog leveridža takođe je u posmatranom periodu bio dobar, tj. manji je od 1, što znači da je Društvo bilo sposobno da vraća pozajmljena sredstva i plaća kamate. Takođe je i realni faktor zaduženosti bio na zavidnom nivou.

Pokazatelji ekonomičnosti pokazuju da Društvo posluje sa dobitkom. Analizom pokazatelja ekonomičnosti utvrđeno je da je rentabilnost posljednjih godina veća od 1 i da je ovo Društvo poslovalo ekonomično, tj. sa dobitkom. Pokazatelj ekonomičnosti poslovnih aktivnosti je takođe u posmatranom periodu veća od 1, što ukazuje na uspjeh osnovne djelatnosti ovog Društva.

Pokazatelji profitabilnosti pokazuju da je Društvo sposobno ostvariti dobit u odnosu na ostvarene prihode, imovinu i kapital. Analiza pokazatelja profitabilnosti pokazuje da je vrijednost neto profitne marže pozitivna, što znači da Društvo dobro upravlja troškovima.

Može se zaključiti da je u posmatranom periodu Društvo poslovalo pozitivno, da je likvidno i profitabilno.

3. NAPLATA POTRAŽIVANJA

U tabeli koja slijedi dat je pregled ostvarenih prihoda po osnovu prodaje usluga, naplate potraživanja i iznos nenaplaćenih potraživanja u posmatranom periodu.

Tabela br.18. Naplata potraživanja

	2017	2018	2019	2020	2021
Fakturisano	5.846.265,43	5.625.489,07	7.197.747,39	5.912.972,90	5.222.864,28
Naplaćeno	4.814.382,02	6.573.190,20	7.113.264,55	5.711.766,10	5.140.332,07
%	82,35%	116,85%	98,83%	96,60%	98,42%
Nenaplaćeno	1.256.807,11	309.105,96	411.709,93	612.916,73	695.448,94

Iz podataka iz prethodne tabele vidi se da je procenat naplate potraživanja u odnosu na fakturisanu vrijednost u 2018., 2019.godini i 2020.godini bio na odličnom nivou. U 2017. godini iznosio je 82,35%, u 2018. godini 116,85%, u 2019. godini 98,83%, a u 2020.godini 96,60%. U

2021.godini procenat naplate potraživanja iznosi 98,42%, od čega dio po osnovu utuženja po potraživanjima iz ranijih godina.

Nenaplaćena potraživanja u 2021.godini iznose 695.448,94 €, pri čemu se dio, u iznosu od 271.511,34 €¹, odnosi na investicije u javnu rasvjetu.

4. MJERE ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Zaštita životne sredine podrazumijeva skup različitih postupaka i mjera objedinjenih sa ciljem sprječavanja ugrožavanja okoline radi očuvanja biološke ravnoteže. Pod zaštitom životne sredine podrazumijeva se ne samo zaštita života zdravlja ljudi, već i očuvanje biljne vegetacije i životinjskog svijeta te zdrava životna sredina je osnov za očuvanje ljudske egzistencije, zdravog razvoja društva i bitan faktor za nivo života stanovništva.

Politika poslovanja ovog Društva podrazumijeva poštovanje propisanih bezbjednosnih i tehničkih standarda, kao i standarda kvaliteta u skladu sa usvojenim strateškim usmjerenjima i ciljevima Društva. Svjesni značaja životne sredine za buduće naraštaje, imamo obavezu njenog očuvanja.

Društvo u ovom smislu posebno vodi računa o izboru svjetiljki odnosno svjetlosnog izvora koji se koristi u sistemu javne rasvjete, U skladu sa usvojenim inoviranim Preporukama za projektovanje, izgradnju i održavanje objekata javne rasvjete na teritoriji Glavnog grada iz 2016. godine, Društvo je počelo sa uvođenjem LED svjetlosnih izvora za nove objekte javne rasvjete na teritoriji Glavnog grada Podgorica. Takođe, u istom periodu započete su i aktivnosti na modernizaciji postojećih objekata koji podrazumijevaju zamjenu energetski neefikasnih svjetlosnih izvora sa novim savremenim svjetiljkama koje doprinose povećanju stepena energetske efikasnosti i ekoloških normi. Naime, novi LED svjetlosni izvori imaju niz prednosti a koji se ogledaju u smanjenju potrošnje električne energije, duži vijek trajanja, bolju svjetlosnu iskoristivost odnosno znatno bolji svjetlosni efekat, veći indeks reprodukcije boja. Novi LED svjetlosni izvori doprinose smanjenju emisije štetnih izduvnih gasova, što utiče na smanjenje zagađenosti vazduha i u konačnom doprinosi očuvanju životne sredine u skladu sa evropskim i svjetskim standardima i preporukama.

Takođe, jedan od prioriteta ovog Društva je da kroz modernizaciju u sistemu svjetlosne signalizacije i izgradnje savremene optičke mreže izvršimo povezivanje semafora kako bi isti radili u koordinisanom režimu rada odnosno tzv. “zeleni talas“ na saobraćajnicama gdje je to moguće izvesti, što dovodi do bržeg odvijanja saobraćaja i sprječavanja stvaranja gužvi u centralnom dijelu grada a što u konačnom doprinosi smanjenje emisije štetnih izduvnih gasova vozila sa motorima sa unutrašnjim sagorijevanjem zbog bržeg odvijanja saobraćaja, a sve u cilju zaštite životne sredine.

5. DRUŠTVENO – KORPORATIVNA ODGOVORNOST

Menadžment ovog Društva je svjestan činjenice da učestvujući u raznim aktivnostima koji izlaze iz okvira osnovne djelatnosti doprinosi boljem, zdravijem i uspješnijem društvenom i prirodnom okruženju.

---

¹ Potraživanje je naplaćeno 11.01.2022.godine

Njegujući praksu društveno odgovornog poslovanja, ovo Društvo u kontinuitetu daje podršku i podstiče razvoj kulture, sporta, umjetnosti. Samo neki od projekata gdje je ovo Društvo uzelo učešće i dalo svoj doprinos za uspješnu realizaciju istih su:

- podrška kulturno-umjetničkim društvima,
- pomoć sportskim klubovima koji egzistiraju na teritoriji Glavnog grada Podgorice i
- pomoći po drugim osnovama humanitarnog karaktera.

Podsticaj obrazovanju se ogleda kroz stipendiranje mladih ljudi, kojima je nakon završetka studija omogućeno da počnu da rade u ovom Društvu, s tim što se posebno vodi računa da se ulaže u struku koja je neophodna za uspješan rad i razvoj ovog Društva (elektro inženjeri, elektrotehničari, monter).

6. PLANIRANI BUDUĆI RAZVOJ

Razvojna politika ovog Društva zasniva se na definisanju osnovnih ciljeva razvoja koje u određenom periodu želimo da postignemo i određivanje načina, sredstava i mjera za njihovu realizaciju.

Kako se razvojna politika u principu ostvaruje investicionim ulaganjima, posljednjih godina realizovali smo značajne investicije, koje su finansirane iz sopstvenih sredstava Društva, Budžeta Glavnog grada Podgorice. Značajna sredstva su uložena u modernizaciju objekata javne rasvjete u prvom redu mislimo na uvođenje nove savremene LED tehnologije kao prioritet u izboru rasvjetnih tijela koji se koriste u javnoj rasvjeti. Nadalje prioriteti su nam bili unapređenje sigurnosti rada mreže javne rasvjete i svjetlosne signalizacije, modernizacija i inovacije na objektima svjetlosne signalizacije, uvođenje novih tehnologija u sistemu rada javne rasvjete i svjetlosne signalizacije, razviće i unapređenje optičke mreže, podizanje nivoa kvaliteta naših usluga, podizanjem nivoa efikasnosti rada mreže. Činjenica da je danas imamo preko 33 500 rasvjetnih tijela od kojih preko 80% čine svjetiljke sa LED svjetlosnim izvorima, preko 120 km optičke mreže, modernizovane semaforizovane raskrsnice dovoljno govori o pravcu razvojne politike i investicionim ulaganjima koje ovo Društvo sprovodi.

Zastupljenost javne rasvjete sa LED svjetlosnim izvorima se značajno povećala u 2019. godini realizacijom Projekta modernizacije javne rasvjete na seoskom i prigradskom području – faza I, a koji je finansiran bez dodatnih zaduženja iz Budžeta Glavnog grada već se njegovo ulaganje otplaćuje iz ušteda u potrošnji električne energije koje se postižu zamjenom starih neefikasnih svjetiljki. Obaveze Društva i Glavnog grada po ovom osnovu iznose 463.748,88 € na godišnjem nivou i uredno se izmiruju.

Pred ovim Društvom se nalazi još mnogo postavljenih ciljeva u periodu koji slijedi, pa je u planu između ostalog, kako je i definisano Programom rada za 2022. godinu:

- Izgradnja novih objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije ili rekonstrukcija odnosno modernizacija postojećih objekata na teritoriji Glavnog grada Podgorica po osnovu dobijenih saglasnosti od strane nadležnih sekretarijata u iznosu 450.000,00 €;
- **Modernizacija svjetlosne signalizacije – rekonstrukcije postojećih semaforizovanih raskrsnica na Bulevaru Syetog Petra Cetinjskog u modernije i savremenije u iznosu od 80.000,00€**

I pored sredstava opredijeljenih Budžetom Glavnog grada, značajna sredstva potrebna za realizaciju svih programskih aktivnosti mora obezbijediti ovo Društvo ostvarivanjem prihoda iz poslovanja sa trećim licima.

Shodno planiranim aktivnostima koje imaju za cilj nesmetani razvoj mreže javne rasvjete, svjetlosne signalizacije i optičke mreže u skladu sa potrebama Glavnog grada Podgorice prioriteti za budući period su:

- Izrada katastra objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije,
- Uvođenje daljinskog nadzora i upravljanja objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije iz Nadzornog centra;
- Pokrivenost LED rasvjetom na nivou od 100% na cjelokupnoj teritoriji Glavnog grada (gradsko područje);
- Uvođenje novih servisa u sistemu svjetlosne signalizacije;
- Razvitak i unapređenje optičke mreže i pratećih servisa prilagođenim potrebama Glavnog grada u cilju implementacije projekta Smart City.

Takođe, kao bitna stavka, izgradnjom novih objekata odnosno povećavanjem obima infrastrukture i uvođenjem novih servisa očekujemo i povećanje troškova održavanja ove infrastrukture. U tom smislu u narednom periodu neophodna su i dodatna ulaganja za nabavku novih vozila (specijalnih i putničkih) kao i dodatna ulaganja u alate i opremu neophodnu za opremanje ekipa na terenu kako bi efikasno i pravovremeno mogli da odgovore na sve zadate aktivnosti.

Na osnovu planiranih investicionih aktivnosti, projektovanih prihoda i rashoda, urađen je Planski Bilans uspjeha za period 2022-2024. godine.

Projekcija bilansa uspjeha

U projektovanom Bilansu uspjeha data je projekcija prihoda i rashoda za period od 2021-2024. godine i na osnovu istih očekivanja neto dobit za posmatrani period. Prilikom projekcije kako prihoda, tako i rashoda, rukovodilo se principom opreznosti kako se ne bi iskazao nerealno visok pozitivan poslovni rezultat.

Tabela 19. Planirani prihodi u Bilansu uspjeha 2022-2024. godine

	Klasa	ELEMENTI	Plan za 2022.god.	Plan za 2023.god.	Plan za 2024.god.
A	6	POSLOVNI PRIHODI (I+II)	4.431.902	4.512.180	4.694.205
I	61	Prihodi iz osnovne djelatnosti	3.771.902	4.312.180	4.494.205
1.1		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-javna funkcija	1.026.000	1.200.000	1.200.000
1.2		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-javna rasvjeta	1.183.536	1.220.248	1.342.273
1.3		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-postavljanje i izgradnja javne rasvjete	495.865	500.000	555.000
1.4		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-tekuće održavanje javne rasvjete	350.000	350.000	400.000
1.5		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-izgradnja i rekonstrukcija javne rasvjete GO Golubovci	82.644	-	-
1.6		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-Nabavka i izgradnja javne rasvjete LED tehnologija	383.471	383.471	383.471

1.7		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-postavljanje i izgradnja svjetlosne signalizacije	49.585	75.000	75.000
1.8		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-izgradnja magacina	-	50.000	
1.9		Prihodi iz budžeta Glavnog grada- postavljanje optičke infrastrukture za video nadzor Glavnog grada	24793	-	-
1.10		Prihodi iz budžeta Glavnog grada-Nabavka dekorativne, urbane i ambijentalne rasvjete	41.322	50.000	55.000
1.11		Prihodi iz budžeta Glavnog grada - specijalno vozilo grajfer za Komunalne usluge	57.851	-	-
1.12		Sopstveni prihodi od prodaje usluga iz osnovne djelatnosti	76.835	483.461	483.461
II	65	Sopstveni prihodi od pružanja usluga iz sporednih djelatnosti	660.000	200.000	200.000

*navedeni iznosi su bez PDV-a

Tabela 20. Planirani rashodi u Bilansu uspjeha 2021-2024.godine

	Klasa	ELEMENTI	Plan za 2022.god.	Plan za 2023.god.	Plan za 2024.god.
B	5	POSLOVNI RASHODI (1.+2.+3.+4.+5.)	4.339.131	4.478.608	4.645.633
1.	51	Troškovi materijala i el.energije	1.812.011	1.874.248	2.041.273
1.1		Troškovi materijala izrade	560.144	570.000	570.000
1.2		Troškovi kancelarijskog i potrošnog materijala	12.103	15.000	15.000
1.3		Troškovi javne rasvjete	1.183.536	1.220.248	1.342.273
1.4		Troškovi električne energije	15.720	12.000	12.000
1.5		Troškovi alata i rezervnih djelova	4.191	5.000	50.000
1.6		Troškovi goriva i maziva	36.317	52.000	52.000
2.	52	Troškovi zarada, naknada i drugih ličnih primanja	1.367.845	1.384.360	1.384.360
2.1		Troškovi zarada, naknada zarada i drugih ličnih primanja	1.340.718	1.350.000	1.350.000
2.2		Troškovi otpremnina, jubilarnih nagrada i pomoći	17.767	25.000	25.000
2.3		Troškovi naknada članovima Odbora direktora	9.360	9.360	9.360
3.	53	Troškovi proizvodnih usluga (ukupno)	251.275	260.000	260.000
3.1		Troškovi telekomunikacija	23.000	20.000	20.000
3.2		Troškovi održavanja osnovnih sredstava	32.775	40.000	40.000
3.3		Troškovi proizvodnih usluga	195.500	200.000	200.000
4.	54	Troškovi amortizacije	620.500	610.000	610.000
5.	55	Troškovi neproizvodnih usluga i nematerijalni troškovi	287.500	350.000	350.000
C		Bruto dobit	92.771,00	33.572,00	48.572,00
D		Porez na bruto dobit	8.349,39	3.021,48	4.371,48
E		Akumulacija/neto dobit	84.421,61	30.550,52	44.200,52

Plan prihoda i rashoda bazira se na osnovu troškova ostvarenih u prethodnim godinama, te aktivnosti planiranih programom, kao i očekivanih troškova neophodnih za poslovanje ovog Društva.

A. Planirani prihodi

Budžetom Glavnog grada za 2022.god. opredijeljena su sredstva u iznosu od 1.026.000,00 eura za obavljanje javne funkcije tj. održavanje javne rasvjete i svjetlosne signalizacije.

Takođe, budžetom Glavnog grada za 2022.god. planirano je da se u sklopu investicionih aktivnosti na postavljanju i izgradnji javne rasvjete izvedu radovi u ukupnoj vrijednosti od 450.000,00 eura, a što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 371.900,00 eura. U sklopu ovih aktivnosti Društvo izvodi radove isključivo po prethodno dobijenoj saglasnosti Sekretarijata za komunalne poslove i Sekretarijata za saobraćaj.

Budžetom Glavnog grada za 2022. godinu su opredijeljena sredstva za tekuće održavanje javne rasvjete koja se upotrebljavaju za nabavku rezervnih djelova za opravku neispravnih objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije (svjetiljki, sijalica, stubova, kablova, klema, poklopaca, držača, semaforских lanterni, semaforских uređaja, ormara i sl.) u iznosu od 350.000,00.

Budžetom Glavnog grada za 2022. godinu su opredijeljena sredstva za izgradnju i rekonstrukciju javne rasvjete GO Golubovci u iznosu od 100.000,00, a što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 82.644,00 eura

Za nabavku i ugradnju LED rasvjete u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 464.000,00 eura. Ovaj iznos predstavlja rate za finansiranje Projekta modernizacije javne rasvjete u selima i prigradskim naseljima čije će se plaćanje vršiti u periodu od 10 godina.

Takođe, u narednoj godini iz budžeta su opredijeljena sredstva u iznosu od 20.000,00 eura za postavljanje i izgradnju svjetlosne signalizacije, a što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 16.528,00 eura.

Za nabavku dekorativne, urbane i ambijentalne rasvjete u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 50.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 41.322,00 eura.

Za tekuće održavanje optičke infrastrukture za video nadzor Glavnog grada u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 30.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 24.793,00 eura.

Za rekonstrukciju javne rasvjete I, II, III i IV faza miniobilaznice od Zlatice do kružnog toka kod zgrade Vodovoda u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 100.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 82.644,00 eura.

Za modernizaciju sistema svjetlosne signalizacije faza II u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 40.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 33.057,00 eura.

Za implementacija programa rada svjetlosnih signala na raskrsnicama na teritoriji Glavnog grada u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 20.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 16.528,00 eura.

Za specijalno vozilo grajfer u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 70.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 57.851,00 eura.

Za nabavku i izgradnju video nadzora na zabavno rekreativnim lokacijama u budžetu Glavnog grada za 2022.god. opredijeljen je iznos od 30.000,00 eura, što posmatrano iz perspektive prihoda „Komunalne usluge“ d.o.o. iznosi 24.793,00 eura

Društvo planira i pružanje usluga trećim licima iz osnovne i sporednih djelatnosti. U sklopu pružanja usluga iz osnovne djelatnosti planiran je prihod od 76.835,00 eura, dok se ostatak odnosi na pružanje usluga trećim licima iz sporednih djelatnosti društva u iznosu od 660.000,00 eura. Ove usluge prevashodno se odnose na razvoj telekomunikacione mreže koja bi se koristila za potrebe Glavnog grada, a preko 90% instaliranih kapaciteta ostaje za iznajmljivanje trećim licima.

B. Planirani rashodi

Uzimajući u obzir da je javna funkcija Društva održavanje javne rasvjete i svjetlosne signalizacije veliki dio planiranih troškova materijala odnosi se na osnovu djelatnost. Troškovi materijala u iznosu od 560.144,00 eura se odnose na troškove materijala potrebnog za održavanje postojećih objekata javne rasvjete i svjetlosne signalizacije, troškove materijala potrebnog za izgradnju novih objekata javne rasvjete i troškove materijala potrebnog za obavljanje sporednih djelatnosti.

Troškovi električne energije će u 2022.godini biti znatno veći u odnosu na 2021.godinu zbog povećanja cijene električne energije koje će se odražavati na uvećanje ukupnih troškova javne rasvjete kao i zbog povećavanje broja rasvjetnih tijela kroz izgradnju novih objekata od strane ovog Društva kao i od Agencije za izgradnju i razvoj Podgorice. Planirani iznos troškova goriva i maziva je 36.317,00 eura.

Projekcija rashoda po osnovu zarada, naknada i drugih ličnih primanja u iznosu od 1.367.845,00 eura urađena je na osnovu projekcija o potrebnom broju zaposlenih koji bi omogućio ispunjavanje svih planiranih projekata i javne funkcije na kvalitetan način. Iznos od 17.767,00 eura planiran je za troškove otpremnine, jubilarne nagrade i pomoći u skladu sa Kolektivnim ugovorom, dok je iznos od 9.360,00 eura planiran za naknade članovima Odbora direktora.

Planirani su troškovi proizvodnih usluga u iznosu od 251.275,00 eura. Društvo ima potrebu za angažovanjem podizvođača kod dijela poslova kao što su građevinski i slični radovi jer nema tehničkih uslova za obavljanje istih. Planirani troškovi u ove svrhe su 195.500,00 eura. U sklopu ove kontne klase planirani su i troškovi održavanja osnovnih sredstava u iznosu od 32.775,00 eura, dok se 23.000,00 eura odnosi na telekomunikacione usluge. Pod telekomunikacionim uslugama se podrazumijevaju troškovi zakupa kablovske kanalizacije, troškovi plaćanja naknada za operatere Agenciji za telekomunikacije i poštansku djelatnost, troškovi fiksnih i mobilnih telefona, kao i GPRS sistema.

Planirani troškovi amortizacije iznose 620.500,00 eura. Uvećanje u odnosu na ranije godine se odnosi na povećanje telekomunikacione infrastrukture.

Troškovi neproizvodnih usluga u iznosu od 287.500,00 eura formirani su na osnovu procjene ostvarenja iz prethodne tri godine. Ovi troškovi obuhvataju troškove iz ranijih godina, reprezentacije, osiguranja radnika, usluge angažovanja radnika koji su u prethodnom period primljeni u radni odnos preko agencije za zapošljavanje, platnog prometa i bankarskih usluga, troškove sudskih sporova, registracije vozila, zdravstvenih usluga, troškove održavanja čistoće, troškovi stručnog usavršavanja, troškove agencija, ostale poreze i sl.

Projekcija dobiti

Prema prezentiranim tabelama projektovana je dobit u iznosu od 84.421,61 eura u 2022.god. i 30.550,52 eura u 2023. i 44.200,52 eura u 2024.godini. Za eventualnu ostvarenu dobit predložili bi preusmjerenje u investicije jer potencijalna realizacija navedene dobiti inicirala bi sprovođenje nekoliko projekata značajnih za poslovanje društva. Takođe, dio sredstava biće upotrijebljen na

Postoje samo dva moguća rezultata finansijske pozicije:

- Dobra $P < 0,5$
- Loša $P \geq 0,5$

Tabela 22.

Zmijewski - SCORE				
Red.br	Pozicija	2019	2020	2021
1	Neto dobit	132.632,00	126.905,00	3.477,00
2	Ukupna aktiva	8.309.957,00	8.877.092,00	8.309.583,00
3	X1 (1/2)	0,02	0,01	0,00
4	Ukupne obaveze	6.381.799,00	4.297.550,00	3.957.919,00
5	Ukupna imovina	8.309.957,00	8.877.092,00	8.309.583,00
6	X2 (4/5)	0,77	0,48	0,48
7	Obrtna imovina	1.098.637,00	2.007.330,00	1.861.522,00
8	Kratkoročne obaveze	4.787.397,00	548.912,00	557.961,00
9	X3 (7/8)	0,23	3,66	3,34
Zmijewski SCORE (Y)		-0,001	-1,60	-1,58
Zmijewski SCORE (P)		0,50	0,17	0,17

8. PODACI O AKTIVNOSTIMA ISTRAŽIVANJA I RAZVOJA

Uporedo sa ostvarivanjem razvojne politike koja se odnosila na unapređenje i razvoj mreže javne rasvjete, svjetlosne signalizacije i optičke mreže, sproveli smo aktivnosti na uvođenju i instaliranju novih tehnologija u skladu sa svjetskim standardima u ovoj oblasti.

Uveden je integralni informacioni sistem, čime se omogućio brži protok informacija u samom Društvu, povezanost rada službi, bolja efikasnost u poslovanju.

Društvo se stalno prilagođava, ali i inicira nove promjene. Nastojimo da pravilnom kadrovskom politikom dođemo do sposobnih ljudi, što uključuje planiranje, obuku, usavršavanje, motivaciju, nagrađivanje i zaštitu kadrova. U cilju bolje organizacije posla, koji je dio politike kvaliteta rada našeg Društva zaposleni se stručno osposobljavaju kroz razne obuke koje imaju za cilj poboljšanje rada sistema Društva. Takođe, kroz saradnju sa raznim obrazovnim institucijama osposobljavamo naše zaposlene da mogu uspješno odgovore na sve postavljene zadatke.

Socijalnom politikom Društva štite se prava radnika poštovanjem Kolektivnog ugovora, prava radnika u slučaju kolektivnog viška, prava radnika da budu informisani i konsultovani o pitanjima koji se odnose na njihov rad, pravilima koja se odnose na radno vrijeme i sigurnost u radu, pitanjima zaštite zdravlja. Takođe, se vodi računa da radnici nijesu diskriminirani po bilo kom osnovu.

Posebnu važnost Društvo posvećuje rješavanju potreba zaposlenih koja su od bitnog značaja za zaposlene, kao što je rješavanje stambenih pitanja. U tom smislu, ovo Društvo je zajedno sa još devet društava čiji je osnivač Glavni grad u toku prethodne godine započelo aktivnosti na realizaciji projekta kolektivni smještaj za zaposlene u ovim Društvima. Realizacijom ovog projekta omogućiće zaposlenima Društva kupovinu stanova pod povoljnijim uslovima od tržišne cijene m² stambenog prostora.

U cilju sprečavanja i otklanjanja mogućnosti nastanka i razvoja različitih oblika koruptivnog ponašanja Društvo sačinjava godišnji izvještaj o sprovođenju Plana integriteta u skladu sa zakonskim propisima.

9. INFORMACIJE O OTKUPU SOPSTVENIH AKCIJA, ODNOSNO UDJELA

“Komunalne usluge” d.o.o Podgorica na dan 31.12.2021. godine, nema, niti je posjedovalo tokom 2021.godine otkupljene sopstvene akcije/udjele.

10. CILJEVI I METODE ZA UPRAVLJANJE FINANSIJSKIM RIZIKOM

Sistem upravljanja rizicima je proces kojim organizacije metodološki vode računa o rizicima povezanim s njihovim aktivnostima radi postizanja kontinuirane dobiti, kako unutar svake aktivnosti, tako i u cjelokupnom portfoliju aktivnosti.

Upravljanje rizikom znači upravljati rizikom izvjesnosti događaja i rizikom neizvjesnosti. Rizik nosi sa sobom faktor određenih promjena i faktor nepredviđenih promjena, a neizvjesnost je glavni faktor rizika. Uspješno upravljanje rizikom vodi ka uspješnom upravljanju preduzećem.

Blagovremeno otkrivanje uzroka rizika postaje izuzetno važan faktor stabilnosti preduzeća. Sami rizici su višestрани i permanentni. Na menadžmentu Društva je da:

- identifikuje rizike,
- vrši procjenu i ocjenu rizika i
- vrši kontrolu rizika.

Cilj sistema upravljanja rizicima u preduzećima je stvaranje vrijednosti i smanjenje posledica rizika.

- Identifikacija rizika je proces kojim se identifikuju i dokumentuju potencijalni rizici.
- To zahtijeva temeljno poznavanje organizacije preduzeća, tržišta na kojem ono posluje, pravnog, društvenog, političkog i kulturnog okruženja u kojem egzistira, kao i zdravo razumijevanje njegovih strateških i operativnih ciljeva, opasnosti i prijetnji povezanih sa postizanjem tih ciljeva.
- Da bi se rizici prepoznali i da bi se pripremilo iznalaženje odluka, potrebne su odgovarajuće strukture i metode identifikovanja rizika.
- Ciljevi i metode upravljanja rizicima - obezbjeđenje dodatnih garancija za dostizanje strateških i operativnih ciljeva putem blagovremenog identifikovanja i sprečavanja rizika, definisanja efektivnih mera obezbeđenja maksimalne efikasnosti za upravljanje rizicima.

U tom cilju, u skladu sa Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru (“Sl.list Crne Gore” br. 075/18) i Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora Ministarstva finansija, Glavni grad Podgorica je početkom 2015. godine sačinio Registar rizika Glavnog grada Podgorice. Taj Registar obuhvata i privredna društva čiji je osnivač Glavni grad, te s tim u vezi i ovo Društvo. Registar rizika ovo Društvo inovira jednom godišnje i dostavlja Glavnom gradu i isti je dostupan na sajtu Glavnog grada.

11. INFORMACIJE O IZLOŽENOSTI RIZICIMA LIKVIDNOSTI I RIZICIMA NOVČANOG TOKA

Identifikacija rizika je proces kojim se identifikuju i dokumentuju potencijalni rizici. To zahtijeva temeljno poznavanje organizacije preduzeća, tržišta na kojem ono posluje, pravnog, društvenog, političkog i kulturnog okruženja u kojem egzistira, kao i zdravo razumijevanje njegovih strateških i operativnih ciljeva, opasnosti i prijetnji povezanih sa postizanjem tih ciljeva.

U nastavku se napravio osvrt na rizik likvidnosti i rizik novčanog toka.

a) Rizici cijena

Novi Zakon o komunalnim djelatnostima, koji je stupio na snagu krajem avgusta 2016. godine, a njegova primjena je počela krajem februara 2018. godine, pored ostaloga, utvrdio je elemente za formiranje cijena komunalnih usluga. U skladu sa obavezom utvrđenom u članu 7 Ugovora o povjeravanju obavljanja komunalnih djelatnosti i korišćenju komunalne infrastrukture i drugih sredstava u svojini Glavnog grada Podgorica, koji su zaključili Glavni grad Podgorica i „Komunalne usluge“ d.o.o. Podgorica, a kojim je između ostalog propisano da se postojeći cjenovnik mijenja saglasno odgovarajućoj propisanoj proceduri i po utvrđenim kriterijumima za formiranje cijena, u martu 2021. godine Odbor direktora je utvrdio novi Cjenovnik usluga na održavanju javne rasvjete i svjetlosne signalizacije, na koji je Skupština Glavnog grada dala saglasnost Odlukom, br. 02-016/21-439 od 04. maja 2021.godine.

b) Kreditni rizici

Komunalne usluge d.o.o. nijesu kreditno zadužene pa trenutno nemaju kreditni rizik odnosno rizik od nemogućnosti vraćanja kredita.

c) Rizici likvidnosti

Rizik likvidnosti predstavlja rizik da Društvo neće uspjeti da ispuni svoje obaveze vezane za finansijske obaveze. Služba za finansijsko-računovodstvene poslove i komercijalu radi monitoring na mjesečnom nivou i o istom izvještava menadžment Društva. Prethodno urađena analiza je pokazala da ovo Društvo u prethodnom periodu nije imalo teškoća u podmirivanju svojih finansijskih obaveza.

d) Rizici novčanog toka (rizik plaćanja)

Iznos gotovinskih tokova od pružanja usluga je na visokom nivou. Međutim, treba biti oprezan jer svako veće smanjenje iznosa gotovinskih tokova dovelo bi do pada sposobnost ovog Društva da podmiri operativne troškove i da finansira potrebna investiciona ulaganja.

U 2020.godini imamo situaciju da su prilivi značajno veći od odliva, te je gotovina na kraju izvještajnog perioda iznosila 885.982,10 €, čime je ostvarena pretpostavka stabilnosti novčanih tokova u narednom periodu.

U 2021. godini odlivi su veći od priliva za 30.594,15 €. Gotovina na kraju izvještajnog perioda iznosila je 825.387,95 €.

Procenti naplate potraživanja su na visokom nivou i u narednom periodu planiramo nastaviti sa istom praksom.

12. CILJEVI I POLITIKE U UPRAVLJANJU FINANSIJSKIM RIZICIMA, RIZICIMA I NEIZVJESNOSTIMA POSLOVANJA

Komunalne usluge d.o.o. Podgorica kao cjelina i njegovi sastavni organizacioni djelovi su obavezni da kreiraju svoje procjene rizika na osnovu istih kriterijuma. Svi odgovorni u pravnom licu i izvan njega su obavezni da izvještavaju o značajnim promjenama postojećih identifikovanih rizika, novim prijetnjama i mogućnostima u skladu sa dinamikom kako nastaju. Organizacija razvija kontrolne aktivnosti koje za cilj imaju smanjivanje identifikovanih rizika na prihvatljiv nivo. Takođe razvija kontrolne aktivnosti vezane za upotrebu tehnologije, primjenjujući politike i procedure.

Sistemom unutrašnjih finansijskih kontrola propisuje se način obavljanja poslovnih procesa, utvrđuje odgovornost za uspješno sprovođenje plana unapređenja finansijskog upravljanja i kontrola u Društvu, rokovi u kojima ih je potreno sprovesti, kao i pregled kontrola koje su uspostavljene u pojedinim poslovnim procesima. Uspostavljanje sistema finansijskih i drugih kontrola vrši se sa ciljem da se, upravljajući rizicima, obezbijedi ostvarivanje postavljenih ciljeva kao i da se pribavljena sredstva koriste pravilno, transparentno, ekonomično, efikasno i efektivno.

U cilju praćenja i kontrole mogućih okolnosti koje mogu nepovoljno uticati na poslovanje shodno Zakonom o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru i Smjernicama za uspostavljanje i sprovođenje procesa upravljanja rizicima u subjektima javnog sektora koje je izdalo Ministarstvo finansija Društvo sagledava i inovira najmanje jednom godišnje obrazac registra rizika.

Članom 11 Zakona o upravljanju i unutrašnjim kontrolama u javnom sektoru predviđeno je da se razvoj, sprovođenje, upravljanje i kontrola vrši na osnovu Plana unapređenja upravljanja i kontrola, koji odobrava rukovodilac Društva, a čiji sadržaj bliže propisuje Ministarstvo finansija.

Plan unapređenja upravljanja i kontrola u Komunalne usluge d.o.o. Podgorica za 2021. godinu, odnosi se na aktivnosti koje je neophodno sprovesti kako bi se kvalitetnije realizovali postavljeni ciljevi. Sistem finansijskog upravljanja i kontrola obuhvata sve poslovne transakcije, a posebno one koje su vezane za uplate i isplate, procedure vezane za nabavku i ugovaranje, imovinu i obaveze, kao i unutrašnje kontrole koje su dio poslovnih procesa kako bi se rizik za donošenje pogrešnih odluka sveo na minimum.

Svrha uvođenja sistema (FMC) je poboljšanje finansijskog upravljanja i odlučivanja u cilju:

- poslovanja u skladu sa zakonima, podzakonskim aktima, Statutom Društva i kolektivnim ugovorom na transparentan, etičan, ekonomičan i efikasan način;
- upravljanja imovinom Društva na efektivan i efikasan način;
- finansijskog izvještavanja na bazi tačnih i provjerenih informacija;
- jačanja odgovornosti za uspješno ostvarenje ciljeva.

Izvršna direktorica
Vesna Popović, dipl.el.ing

